

Vaidota Žižiūnaitė, Vladas Žukas
Vilnius

PROF. J. BALČIKONIO BIBLIOGRAFIJA

Į BIBLIOGRAFIJĄ NEĮTRAUKTI DARBAI

J. Balčikonis lietuvių spaudoje pradėjo reikštis prieš 60 metų. Kai kurie Lietuvių kalbos ir literatūros institute laikomi jo rankraščiai pažymėti 1905 m. data, o pirmieji bibliografijai žinomi spausdinti darbai siekia 1906 m. Tuo būdu J. Balčikonis į lietuvių kultūros gyvenimą įsijungė, lankydamas Panevėžio realinę mokyklą. Imtis plunksnos, kaip ir daugelį to meto mokslus einančių jaunuolių, jį paskatino 1905–1907 m. buržuazinės-demokratinės revoliucijos įvykiai, jų iškeltos išsivadvimo iš nacionalinės ir socialinės priespaudos idėjos. Be to, panaikinus lietuvių spaudos draudimą, pasidarė lengviau dalyvauti kultūriniam ir visuomeniniam gyvenime. Korespondencijas, straipsnius ir eilėraščius tuo laiku J. Balčikonis daugiausia spausdindavo „Lietuvos ūkininke“. Lietuvių kalbos ir literatūros instituto rankraštyne „Lietuvos ūkininko“ archyve išliko to meto J. Balčikonio rankraščių¹.

1911 m. baigęs Peterburgo universitetą J. Balčikonis kurį laiką dirbo žurnalistu darba „Viltyje“, o vėliau ir „Šaltinyje“. Juose spausdino straipsnius, feljetonus, grožines ir mokslo populiariosios literatūros vertimus.

Ankstesnius literatūrinius darbus J. Balčikonis pasirašinėdavo daugeliu pseudonimų ir kriptonimų: B-ėlis, Bijūnelis, J.B., J. Bajoras, J. B-lis, J. B-nis, Eseras, J. K-tis, Mokinyš, M.Motiejus, Moļio Motiejus, J. Pusbernis, Realistas, Sparnaitis, Svyrūnelis, J. Sv-nėlis, Šikšnos Andriejus, Šimtanagis, P. Vaivadas, Pranas Vaivadas, Vėjavakis, Žarčių Pempė. Kai kurie jo pamėgti pseudonimai bei kriptonimai randami ir buržuazinių metų spaudoje.

Korespondencijose J. Balčikonis daugiausia rašė apie Ramygalos apylinkės gyventojus, tačiau yra informacijų ir iš kitų Panevėžio apskrities vietovių (Panevėžio, Naujamiesčio, Upytės, Katkų, Rozalimo ir kt., vėliau – iš Peterburgo). Jose pranešama apie revoliucines gyventojų nuotaikas, jų dalyvavimą akcijose prieš carinę administraciją, caro žandarų represijas ir sauvaliavimą².

Autoriaus simpatijos – kovojančios liaudies pusėje. Straipsnyje „Dveji liuosybių metai“, palietęs po 1905–1907 m. revoliucijos vis labiau įsigalinčią reakciją,

¹ Lietuvių kalbos ir literatūros institutas (toliau trumpinama – LKLI), F 26–549, F 26–9.

² Žr. „Lietuvos ūkininkas“, 1906, Nr. 15–16, p. 200; 1907, Nr. 45, p. 664 ir kt.; taip pat rankraščius: LKLI, F 26–549, F 26–9.

J. Balčikonis rašė apie būsimą naują kovos etapą: „Ne! ilgai taip nebus ir būti negali. Jau kartą paragavę laisvės, žmonės nebenurims, nebenorės skursti tamsybėj, nebekęs ilgai to prispaudimo. Nors dabar žmonės pralaimėjo, bet aiškiai pamatė, kad jie turi didelę galybę, kad jie gali susivieniję pajudinti visą žemę iš pamatų“³.

Korespondencijoje „Ponai – vagys“ J. Balčikonis lietiė aštrius socialinius klausimus. Ji pradedama sakiniu: „Visi, tur būt, žino, kad ne vienas ponas atėmė iš vargšo žmogaus paskutinį, jo prakaitu aplaistytą, žemės sklypelį“⁴. Socialiniai klausimai liečiami ir kitose korespondencijose.

J. Balčikonis anksti pradėjo domėtis mokyklomis, lietuvių kalbos mokymu jose. Jis rašė apie valsčiaus ir Švietimo ministerijos ištaikomas mokyklas⁵, lietuvių kalbos mokymą⁶, „Saulės“ draugijos statomus mokyklos rūmus Kaune⁷. Vaikų ir jaunimo lavinimui buvo skirti J. Balčikonio lietuvių kalba laisvai perpasakoti straipsniai iš gamtos mokslų. Keletą tokių darbų jis išspausdino „Šaltinyje“⁸.

Mokyklų, vaikų mokymo klausimus spaudoje J. Balčikonis kėlė ir vėliau. Straipsnyje „Karčios šaknys, saldūs vaisiai“⁹ autorius kalba apie moksleivių darbštumo igūdžių ugdymą mokykloje. J. Balčikonis rašė apie Panevėžio mokytojų seminariją¹⁰, antrąjį realinės gimnazijos mokinių suvažiavimą¹¹.

J. Balčikonio publicistikoje randame ir kitus klausimus liečiančių straipsnių. Jis rašė informacijas apie kultūros veikėjus, pvz., J. Basanavičių¹², klerikalinį rašytoją S. Narkevičių¹³ ir kt. 1914 m. J. Balčikonis kurį laiką dirbo Kauno 2 savitarpinės kredito draugijos valdyboje. Iš tų metų yra išlikęs jo rankraštis „Kauno lietuvių bankos stovis 1 d. 1914 m.“¹⁴ Jame be statistikos duomenų, randame pastabų dėl žodžio „bankas“ vartojimo.

1939 m. spalio mėn. Tarybų Sąjungai grąžinus Lietuvai Vilnių, buvo daug rašoma apie Vilnių ir Vilniaus kraštą. Ta proga pasirodė ir J. Balčikonio straipsnis „Dėl Vilniaus krašto lietuviškumo“¹⁶.

Tarybiniais metais spaudoje pasirodė keletas J. Balčikonio straipsnelių. Klaipėdos išvadavimo metinių proga buvo išspausdintas straipsnelis „Tiesoje“ (1946, sau-

³ „Lietuvos ūkininkas“, 1907, Nr. 42, p. 623. – Parašas: P. Vaivadas.

⁴ Rankraštis LKLI, F 26–549.

⁵ „Lietuvos ūkininkas“, 1908, Nr. 44, p. 469–470.

⁶ Mokytoja be žado. – „Mokykla“ („Lietuvos ūkininko“ priedas), 1909, Nr. 3, p. 12. – Parašas: Žarčių Pempė. Rankraštis – LKLI, F 26–549.

⁷ „Saulės“ namai. – „Viltis“, 1912, balandžio 18 (gegužės 1), Nr. 45.

⁸ Apie kūnus ir jų ypatybes. – „Šaltinis“, 1912, Nr. 2, p. 22, 27; Nr. 3, p. 37–38; Nr. 4, p. 53–54, 59; Nr. 5, p. 70–75; Nr. 6, p. 91; Nr. 7, p. 102; Nr. 8, p. 118; Nr. 9, p. 134; Nr. 10, p. 150; Nr. 43, p. 677–678; Nr. 45, p. 710. Apie sunkumą ir sandarumą. – „Šaltinis“, 1913, Nr. 9, p. 139–140. Arkimėdas ir jo išradimai. – „Šaltinis“, 1913, Nr. 10, p. 155–156; Nr. 11, p. 171–172.

⁹ „Lietuvos mokykla“, 1921–1922, Nr. 10–11, p. 509–512.

¹⁰ Panevėžio mokytojų seminarijos namai. – „Lietuva“, 1921, rugsėjo 27, Nr. 216.

¹¹ Realistų suvažiavimas. – „Lietuva“, 1926, kovo 12, Nr. 57. Suvažiavime buvo numatyta išleisti mokyklos istoriją – almanachą. J. Balčikonis įėjo į almanacho rašymo komisiją.

¹² J. Basanavičiaus 60-ties metų sukaktuvių skardas kitataučių spaudoje. – „Viltis“, 1912, sausio 8(21), Nr. 4. – Parašas: J. B.

¹³ Kun. Simanas Narkevičius [Nekrologas]. – „Viltis“, 1913, vasario 5(28), Nr. 19. – Parašas: Bijūnėlis.

¹⁴ LKLI, „L. Ž.“ – 140.

¹⁵ „Naujoji Romuva“, 1939, spalio 22; Nr. 42–43, p. 768.

sio 28). Mintys apie ideologinį darbą Lietuvių kalbos institute buvo išspausdintos Mokslų akademijos žinyne¹⁶.

J. Balčikonis yra žinomas bitininkas. Bičių populiarinimui jis taip pat paskyrė vieną kitą straipsnį¹⁷.

Su J. Balčikonio publicistika labai susiję jo feljetonai, kurių 1911–1913 m. „Viltyje“¹⁸ išspausdinta keliolika. Juose liečiami aktualūs to meto Lietuvos politinio ir kultūrinio gyvenimo klausimai: rinkimai į carinės Rusijos Dūmą, lietuvių-lenkų nacionaliniai santykiai, lietuvių kalbos būklė ir rietenos dėl kalbos bažnyčiose, lietuvių vakarai, parodos, girtavimas ir kt. J. Balčikonis yra sukūręs ir beletristikos vaizdėlių: Šimtanagio slapyvardžiu „Viltyje“ išspausdino kūrinių „Turtingas jaunikas“¹⁹, o po kelerių metų – didaktinio pobūdžio kūrinių „Geras šuva“²⁰.

Jaunystėje savo jėgas J. Balčikonis yra bandęs ir poezijoje. „Lietuvos ūkininke“ ir kituose leidiniuose 1907–1908 m., daugiausia Sparnaičio slapyvardžiu, pasirodė keletas J. Balčikonio eilėraščių. Juose skamba laisvės idėjos (eilėraštis „Mes ir žuvom ir kentėjom...“)²¹, pažymimas darbo žmonių socialinis skurdas, reiškiamos simpatijos ir užuojauta paprastam žmogui. Eilėraštyje „Dainiui“²² nurodoma, kad poetas turi užimti aiškias visuomenines pozicijas, stoti prispaustųjų pusėn. Kai kurie poezijos kūrinėliai parašyti, sekant kitų tautų poetų kūryba, pvz., rusų poetu Pleščecjevu²³. J. Balčikonis yra vertęs F. Šilerio kūrinių („Piemenėlio daina“)²⁴. Šiandien tie poezijos kūriniai mus domina kaip to meto J. Balčikonio nuotaikų ir pažiūrų atspindys, kaip pirmieji jo žingsniai į spaudą.

Reikšmingą vietą J. Balčikonio mokslinėje bei kultūrinėje veikloje užima lietuvių tautosakos rinkimas. Rinkti lietuvių liaudies kūrybą jis pradėjo dar prieš pirmąjį pasaulinį karą, studijuodamas Peterburgo universitete. Iš tų metų žinomas ir vienas pirmųjų J. Balčikonio mokslo darbų, parašytas lietuvių folkloristikos klausimais. Peterburgo Universiteto lietuvių studentų mokslo draugijos „Litvovedenije“ susirinkime 1911 m. pradžioje jis skaitė referatą „Apie Laumę – Laimę lietuvių dainose ir pasakose“²⁵. J. Balčikonis priklausė Peterburgo Dainų rinkimo komisijos kuopelei, kuri savo posėdyje (1911 m. rugsėjo 17 d.) nutarė sudaryti anketą, liečiančią lietuvių dainas. Anketą ir paaiškinimus išspausdino J. Balčikonis²⁶. Straipsnyje nurodyta, kad atsakymai į anketą būtų siunčiami per „Vilties“ redakciją J. Balčikoniiui. Tuo būdu jis rūpinosi organizuoti platų ir sistemingą lietuvių liaudies dainų rinkimą.

¹⁶ „Lietuvos TSR Mokslų akademijos žinynas“, t. 3, 1948, p. 53.

¹⁷ Gaminkime ir vartokime daugiau medaus. – „Naujoji sodyba“, 1940, Nr. 21, p. 322–323; Viržių medus. – „Mūsų sodai“, 1960, Nr. 1, p. 10.

¹⁸ „Viltis“, 1911, Nr. 18, 82, 94, 96, 141, 142, 143, 150; 1912, Nr. 11, 60, 83, 127, 134; 1913, Nr. 67, 97, 107.

¹⁹ „Viltis“, 1913, spalio 30 (lapkričio 12). – Parašas: Šimtanagis.

²⁰ „Lietuvis“, 1926, Nr. 16, p. 12–13. – Parašas: Šimtanagis.

²¹ „Lietuvos ūkininkas“, 1907, Nr. 46, p. 679–680. – Parašas: Sparnaitis.

²² Ten pat, 1907, Nr. 45, p. 663–664.

²³ Paukštytė. – „Lietuvos ūkininkas“, 1907, Nr. 33, p. 494.

²⁴ „Lietuvos ūkininkas“, 1907, Nr. 45, p. 663.

²⁵ Noreika L. Peterb. Univ. Liet. Studentų Mokslo Draugijėlė – „Viltis“, 1912, sausio 1(14), Nr. 1.

²⁶ Dėl dainų rinkimo – „Viltis“, 1911, rugsėjo 30 (spalio 13), Nr. 113.

Lietuvių kalbos ir literatūros institute yra laikomas didelis J. Balčikonio užrašytos liaudies kūrybos rinkinys. Šis rinkinys J. Balčikonis apie 1912–1913 m. atsiuntė į Vilnių Lietuvių mokslo draugijai. Daugiausia tautosakos užrašyta iš artimųjų nuo J. Balčikonio tėviškės vietų – Ramygalos valsčiaus kaimų (Ėriškių, Gudelių, Žvirblių, Krekenavos, Juškaičių, Joskildų, Ažalytės vienkiemio). Kai kurie rinkiniai iš tolesnių vietų (Maženių km., Velykių par.; Drulupio, netoli Truskavos miestelio; Melnikų km., Apytalaukės par.). J. Balčikonio tautosakos rinkinį sudaro pasakos, legendos, anekdotai – daugiau kaip 90 liaudies kūriniių (apie 400 rankraščio lapų). Kiekvienos pasakos pradžioje duota žinių apie jos sekėją: kur gyvena ir iš kur kilęs, jo išsilavinimas, domėjimasis spauda ir kt. Apie kai kurias pasakas pateikta pastabų²⁷.

J. Balčikonis lietuvių tautosaką yra rinkęs ir kitose Lietuvos vietose. Viena me straipsnyje jis rašė, kad prieš pirmąjį pasaulinį karą lankėsi Dzūkijoje – Daugėliškių ir Marcinkonių parapijose – ir ten po keletą dienų pagyveno, rinkdamas tautosaką²⁸.

J. Balčikonio tautosakos rinkiniai buvo žinomi kalbininkams ir panaudojami chrestomatijoms bei kalbos mokslui. Iš J. Balčikonio 1922 m. laiško J. Jablonskiui²⁹ sužinome, kad J. Jablonskiui jis siuntęs „Katinėlio pasaką ir kelius priežodžius, patarles“. Toliau minėtame laiške J. Balčikonis apie savo tautosakos rinkinius rašė: „Daugiau pasakų, kurios galėtų tiktį chrestomatijai, neradau; matyti berašinėdamas išmėčiau. Bet tos, kurios buvo mano perrašytos ir kurias Tamsta skaitei Gardine, dabar, kaip netyčia sužinojau, yra kažkokiu būdu atsidūrusios pas Voldemarą. Jei Tamsta norėtum, tai galėtum iš jo per ką gal gauti. Galop gal Būgai reiktų tų pasakų „Tautosakai“³⁰.

J. Balčikonio tautosakos rinkinius mini J. Jablonskis numatytoje 1926 m. išleisti „Lietuvių kalbos gramatikos“ prakalboje. Jis pažymėjo, kad Ramygalos ir iš dalies Steigvilių kalbą žinaš „iš J. Balčikonies ir L. Požėlos dainų ir šiaipjau rinkinių“³¹.

Tautosakos rinkimo ir leidimo klausimus J. Balčikonis ne kartą liete savo straipsniuose, pvz., „Eilinis profesorių uždavinys“³², „Pono Giedriaus orientacija“³³ ir kt.

Lietuvių liaudies kūrybą J. Balčikonis rinko ir tarybiniais metais. Vienas didžiausių jo surinktos tautosakos rinkinių yra 1954–1955 metais užrašytos Druskininkų apylinkių dainos – iš viso apie 500 vienetų. Šis vertingas rinkinys su tvarkytas ir yra prieinamas tautosakos tyrinėtojams.

J. Balčikonis anksti pradėjo domėtis lietuvių leksikografija. Medžiagą lietuvių kalbos žodynui (kaip pats nurodė viename straipsnyje)³⁴ jis pradėjo rinkti,

²⁷ J. Balčikonio ranka užrašytų pasakų signatūros: LMD I, 802–815 – iš viso 14 atskirų rinkinių.

²⁸ „Naujoji Romuva“, 1939, Nr. 42–43, p. 768.

²⁹ J. Balčikonio laiškas J. Jablonskiui (Panevėžys, 1922. III. 9). – LKLI, F 52–183, l. 8.

³⁰ „Tautosaka“, matyti, nepasirodęs K. Būgos sumanytas spausdinti leidinys. Jo vietoje 1923–1924 m. išėjo K. Būgos redaguojamas leidinys „Tauta ir žodis“, kuriame daug vietos buvo skiriama tautosakai.

³¹ Jablonskis J., Raštai, t. 2. K., 1933, p. 415.

³² „Lietuva“, 1927, gruodžio 21, Nr. 288.

³³ „Lietuvis“, 1927, gegužės 13, Nr. 105.

³⁴ „Советская Литва“, 1946, 20 февраля.

studijuodamas Peterburgo universiteto filologijos fakultete. Tai vėliau tapo mėgiamiausiu jo užsiėmimu, kurio jau niekadęs nenutraukė. Per virtualią metų jam pavyko surinkti daug medžiagos lietuvių kalbos žodynui. Aišku, šioje bibliografijoje neįmanoma tiksliai pavaizduoti ilgų metų kruopštaus darbo. Paties J. Balčikonio yra surinkta keliolika tūkstančių žodžių ir sakinių iš gyvosios liaudies kalbos. Visa ši medžiaga įjungta į žodyno kartoteką. J. Balčikonis intensyviai domėjosi Lietuvos toponimikos klausimais ir užrašinėjo vietovardžius. Surinktos medžiagos pagrindu buvo parašyta tik keletas nedidelių darbų, o visa kita medžiaga taip pat įjungta į Lietuvių kalbos ir literatūros instituto kartoteką.

J. Balčikonio mokslinę ir pedagoginę veiklą aukštojoje mokykloje apibūdina kandidatinių disertacijų ir studentų diplominiai darbai, kuriems jis yra vadovavęs, o taip pat kandidatinių disertacijų bei diplominių darbų recenzijos. Į šią bibliografiją įtraukiama tik dalis su J. Balčikonio moksline-pedagogine veikla susijusių darbų: kandidatinių disertacijų ir kandidatinių disertacijų recenzijos. Į bibliografiją neįtraukiami visų apgintų kandidatinių disertacijų autoreferatai, o taip pat darbų vadovo J. Balčikonio atsiliepimai apie aspirantų disertacijas ir kitus darbus. Neįtraukiami į bibliografiją nė diplominiai darbai bei jų recenzijos. (Šią medžiagą galima rasti Vilniaus Valstybinio V. Kapsuko vardo universiteto Lietuvių kalbos katedroje.)

Tuo būdu ši bibliografija nepavaizduoja viso J. Balčikonio mokslinio, pedagoginio ir literatūrinio darbo. Joje užfiksuoti tik svarbiausi mokslo darbai ir populiarūs kalbos mokslo straipsniai bei grožinės literatūros vertimai. Bibliografijoje užregistruoti darbai klasifikuojami temomis, o skyrių viduje dėstoma chronologine tvarka.

Literatūra apie J. Balčikonį bibliografijoje registruojama taip pat ne visa: imami tik specialiai jam skirti arba jo darbų apžvalginiai straipsniai. J. Balčikonio darbų recenzijos, kiek jų pavyko surinkti, dedamos prie recenzuojamų knygų. Lietuvių periodikoje yra nemaža straipsnių, kuriuose epizodiškai liečiama J. Balčikonio mokslinė bei kultūrinė veikla, jo straipsniai ir kiti darbai. Štai keletas tokių straipsnių ir kronikos žinučių. „Lietuvos žiniuose“ (1910, gruodžio 24 (sausio 7) buvo rašoma, kad J. Balčikonis priklausė Lietuvių dailės draugijos Muzikos sekcijos paskelbto konkurso žiuri komisijai, „Lietuvos žiniuose“ (1912, sausio 17(30) d.) yra duomenų apie J. Balčikonio dalyvavimą pirmajame Lietuvių mokslo draugijos kalbininkų posėdyje, o tų metų vasario 11(24) d. numeryje – apie antrąjį kalbininkų posėdį. Juose buvo svarstomi to meto literatūrinės kalbos bei terminologijos klausimai. Komisija J. Balčikoniu pavadė išrinkti „Viltyje“ išspausdintus svarbesnius kalbinius straipsnius ir pateikti kitiems komisijos nariams. Antrajame posėdyje buvo svarstomi kitų kalbų žodžių rašybos klausimai. J. Balčikonio pedagoginis darbas liečiamas straipsnyje „Panevėžio Mokytojų Sem-rija pirmojo leidimo išleistuvių dieną“³⁵. J. Talmantas straipsnyje „Lietuvių kalba valstybės radijone“ informavo apie J. Balčikonio lietuvių kalbos paskaitas per Lietuvos radiją³⁶. Lietuvių kalbos draugijos darbo apžvalgoje³⁷ pranešama, kad J. Balčikonis buvo Spaudos kalbos sekcijos pirmininkas ir Nuolatinės terminologinės sekci-

³⁵ „Rytas“, 1925, birželio 28, Nr. 138.

³⁶ „Gimtoji kalba“, 1933, Nr. 1, p. 6.

³⁷ Ten pat, 1935, Nr. 6, p. 95.

jos narys. Apie J. Balčikonio darbą Kauno universitete duomenų pateikia išspausdintas universiteto veiklos apyskaitos. Knygoje „Vytauto Didžiojo universitetas. Antrųjų penkerių metų (1927.II.16–1932.IX.1) apyskaita“ (K., 1933) J. Balčikonis minimas p. 85 (biografiniai duomenys), 141 (apie J. Jablonskiui skirtą paskaitą), 158.

J. Balčikonio veikla, jo straipsniai daug kartų liečiami J. Jablonskio „Raštuose“³⁸.

J. Balčikonio biografijai, mokslinei bei literatūrinei veiklai apibūdinti yra vertingos rankraštinės medžiagos. Iš tokių rankraščių galima paminėti J. Balčikonio laiškus J. Basanavičiui³⁹, rašytojai G. Petkevičaitėi-Bitei⁴⁰. Lietuvos TSR Valsybiniame centriname archyve, buvusios Švietimo ministerijos Knygų leidimo komisijos fonde, yra keliolika J. Balčikonio laiškų ir jam rašytų laiškų nuorašų. Juose daugiausia liečiami J. Balčikonio verstų grožinės literatūros kūrinių bei jo redaguotų knygų leidimo, spausdinimo, korektūrų taisymsų ir kiti klausimai⁴¹. Reikšmingų duomenų apie J. Balčikonio darbą Lituaniistikos institute yra „Lituanistikos instituto Lietuvių kalbos skyriaus protokolų knygoje“⁴². Iš jos, pvz., sužinome, kad J. Balčikonis 1939 m. kovo mėn. buvo išrinktas šio instituto Terminologijos komisijos nariu, o tų pat metų birželio mėn. išrinktas į Rašybos komisiją.

Tai tik dalis reikšmingos medžiagos plačiai ir įvairiai J. Balčikonio mokslinei, kultūrinei bei visuomeninei veiklai nušviesti.

Ž O D Y N A I

Lietuvių kalbos žodynas. Vilnius – Kaunas, 1941 – 1956. (Lietuvos TSR Mokslų akad. Lietuvių kalbos in-tas).

T. 1. A-B. [Red. kom-jos prakalba, p. III – VIII]. Red. kom-ja: J. Balčikonis [ir kt.]. V., Lietuvos TSR Valst. I-kla, 1941. XXVI, 1008 p. (Lietuvos TSR Mokslų akad. Lietuvių kalbos in-tas).

Redakcinės komisijos prakalba pasirašyta 1941 m. gegužės 7 d. data.

T. 2. C-F. Red. J. Balčikonis. K., Valst. enciklopedijų, žodynų ir mokslo lit. I-kla, 1947. XVI, 851 p. (Lietuvos TSR Mokslų akad. Lietuvių kalbos in-tas).

Recenzijos: Kruopas J. – „Tarybinė mokykla“, 1948, Nr. 12, p. 44–46.

T. 3. G-H. Red. kolegija: J. Kruopas, J. Kabelka, K. Ulvydas (atsak. red.), B. Vosylytė. V., Valst. polit. ir moksl. lit. I-kla, 1956. XX, 820 p. (Lietuvos TSR Mokslų akad. Lietuvių kalbos ir literatūros in-tas). – Pratarėje, p. V., sudaryt.: N. Grigas [ir kt.] ir pirminis red. J. Balčikonis.

Dabartinės lietuvių kalbos žodynas. Apie 45 000 žodžių. Red. kolegija: J. Balčikonis, K. Korsakas, B. Larinas, J. Kruopas (ats. red.) [ir kt.]. V., Valst. polit.

³⁸ Jablonskis J. Raštai, t. I–5 K., 1932–1936. J. Balčikonis minimas: I, 304, 308–311; II, 222, 347, 380, 382, 415; III, 100; IV, 281, 307; V, 109–111, 114, 133.

³⁹ Du J. Balčikonio laišakai J. Basanavičiui (1912. XII. 14; 1913. IV. 11). 3 p., rankr. – LKLI, F 2, J. B.–721.

⁴⁰ Du laišakai G. Petkevičaitėi-Bitei, 1935; 1935, vasario 26. 3 p., rankr. – LKLI, F 30, 105.

⁴¹ Žr., pvz., J. Balčikonio raštus Knygų leidimo komisijai: 1924 m. vasario 8 d. (VCA, F 391, ap. 4, b. 1285, l. 164); 1925 m. balandžio 25 d. (Ten pat, l. 126); 1925 m. gruodžio 9 d. (Ten pat, l. 31). Be to, l. 150, 163 ir kt.

⁴² Lituaniistikos instituto Lietuvių kalbos skyriaus protokolų knyga, 1939 m. [baigiama 1941 m. sausio 24 d.]. 15 l. Rankraštis laikomas Lietuvių kalbos ir literatūros in-to Lietuvių kalbos žodyno sektoriuje.

ir moksl. lit. I-klasė, 1954. XVI, 991 p. (Lietuvos TSR Mokslų akad. Lietuvių kalbos ir literatūros in-tas).

Recenzijos:

Būda V. — „Literatūra ir menas“, 1954, spalio 30.

Grinaveckis V., Palionis J. ir Urbutis V. — „Tiesa“, 1955, kovo 5.

Kauneckienė J. Dėl kai kurių zoologijos terminų „Dabartinės lietuvių kalbos žodyne“. — „Tiesa“, 1956, birželio 2.

Laigonaitė A., Drotvinas V. ir Paulauskas J. Pastabos apie „Dabartinės lietuvių kalbos žodyną“. — „Literatūra ir menas“, 1955, balandžio 2.

Papečkys K. Repliką „Dėl dabartinės lietuvių kalbos žodyno“. — „Pergalė“, 1956, Nr. 7, p. 122. Urbutis V. — „Pergalė“, 1956, Nr. 1, p. 118–122.

ŽODYNO KLAUSIMAIŠ

Apgailėtinas nesusipratimas. Dar per mažai renkama žodžių. — „Rytas“, 1932, gruodžio 21, Nr. 273.

Juškos keliais. — „Naujoji romuva“, 1933, sausio 8, Nr. 106, p. 39–41.

Paiškinimas žodžių rinkėjams. — „Lietuvos žinios“, 1932, kovo 10, Nr. 56.

Rinkime brangiausią savo tautos turtą! — „Rytas“, 1932, spalio 29, Nr. 230.

Rinkime brangiausią savo tautos turtą! — „Lietuvos aidas“, 1932, lapkričio 11, Nr. 257; lapkričio 12, Nr. 258.

Rinkime žodžius! — „Lietuvos aidas“, 1932, birželio 15, Nr. 133.

Rinkime žodžius per vakacijas. — „Naujoji romuva“, 1932, birželio 19, Nr. 25, p. 580–581.

Kreipimasis į mokslus einantį jaunimą.

[...] **Talka** žodynui. — „Trimitas“, 1932, Nr. 50, p. 993–995.

Tautos turtas neturi nykti! — „Bangos“, 1932, Nr. 46, p. 1201–1202.

Raginimas rinkti žodžius.

B. Sereiskis. Lietuviškai-rusiškas žodynas. K., 1933. [Rec.] — „Lietuvos aidas“, 1933, lapkričio 14, Nr. 258; lapkričio 15, Nr. 259.

Dar žodynas. — „Tautos mokykla“, 1933, Nr. 22, p. 396–398.

Daugiau žodyno rinkėjų! — „Vairas“, 1933, Nr. 2, p. 232–234.

Dėl ko kiti nerenka žodžių. — „Naujoji romuva“, 1933, balandžio 9, Nr. 119, p. 352–353.

Kada baigsis žodžių rinkimas. — „Lietuvos aidas“, 1933, lapkričio 6, Nr. 251; lapkričio 8, Nr. 252.

Kas dabar renka žodžius. — „Vairas“, 1933, Nr. 7–8, p. 371–377.

Kokius žodžius rinkti. — „Vairas“, 1933, Nr. 3, p. 358–361.

Mokyklos ir žodyno rinkimas. — „Lietuvos aidas“, 1933, birželio 14, Nr. 132.

Mokytojai ir žodynas. — „Tautos mokykla“, 1933, Nr. 3, p. 42–44.

Labokas J. [Informacija apie J. Balčikonio straipsnius „Mokytojai ir žodynas“ ir „Juškos keliais“] — „Gimtoji kalba“, 1933, Nr. 2, p. 31.

Mokytojų vasaros talka žodynui. — „Tautos mokykla“, 1933, Nr. 13–14, p. 253–255.

Niekados nepamirškite žodyno! — „Gimtoji kalba“, 1933, Nr. 6–7, p. 83–85.

Rinktini žodžiai. — „Vairas“, 1933, Nr. 4, p. 508–511.

Seimo ir žodyno rinkimai. — „Lietuvos aidas“, 1933, kovo 27, Nr. 70; kovo 28, Nr. 71; balandžio 5, Nr. 78.

Visuomenė ir žodynas. — „Gimtoji kalba“, 1933, Nr. 5, p. 67–69.

Žodžių rinkėjams. — „Lietuvos aidas“, 1935, sausio 22, Nr. 18. — Parašas: Redakcija.

Daugiau rūpinkimės žodynu. — „Tautos mokykla“, 1934, Nr. 11, p. 209–210.

Prašymas žodžių rinkėjams. — „Gimtoji kalba“, 1934, Nr. 7–10, p. 105–109.

Šis tas iš lietuvių kalbos žodyno. — „Gimtoji kalba“, 1934, Nr. 3–4, p. 49–51.

Žodžių sąrašas su sakiniais.

Trūksta žodžių — rinkite. — „Gimtoji kalba“, 1934, Nr. 1–2, p. 26–28.

Koks Skardžiaus rašymų tikslas. — „Tarybų Lietuva“, 1940, spalio 13.

Polemika su Pr. Skardžiumi dėl Didžiojo lietuvių kalbos žodyno.

Instrukcija žodžių rinkėjams. K., „Spindulio“ sp., b. m. 2 p. 33 × 23 cm. — Be parašo.

Įsleista buržuazinėje Lietuvoje. Nurodytas žodyno redakcijos adresas: Kaunas, Aleksotas, Maironio namai.

Instrukcija žodžių rinkėjams. V., „Raidės“ sp., b. m. 2 p. 33 × 23 cm. — Be parašo.

Įsleista po 1942 m. Skirtingi užrašymų pavyzdžiai. Nurodytas redakcijos adresas: Vilnius, Antakalnio 6.

Mokytojas ir atostogos. — „Tarybinė mokykla“, 1945, Nr. 2–3, p. 66.

Prašoma rinkti žodžius lietuvių kalbos žodynui.

Словарь литовского языка. — „Советская Литва“, 1946, 20 февраля.

Rinkime gvyją terminologiją. — „Tiesa“, 1946, gruodžio 1.

Žodynas ir penkmečio planas. — „Tiesa“, 1946, rugsėjo 8.

Žodžių rinkimo ir lietuvių kalbos žodyno reikalai.

Savo krašto mokslo tarnyboje. — „Tiesa“, 1947, balandžio 12.

Mintys ryšium su apdovanojimu Darbo Raudonosios vėliavos ordinu. Pažymima, kad II-asis lietuvių kalbos žodyno tomas jau atiduotas spaudai, o III-asis pradėtas redaguoti. Užbaigti buvo manoma 1948 m.

Trumpas lietuviškai-rusiškas žodynas. [B. Sereiskio to paties pavadinimo žodyno (Kaunas, 1948) rec.]. — „Tiesa“, 1949, balandžio 8.

Lietuvių kalbos mokslo ugdymas tarybinės santvarkos metais. — Kn.: Brangioji tėvynė. Lietuvių rašytojai, menininkai, mokslininkai apie tėvynę. V., 1952, p. 285–288.

Pusl. 286 pažymima, kad gerai į priekį pavartytas Lietuvių kalbos žodyno IV-tojo tomo redagavimas. Straipsnyje, be to, liečiami dialektologiniai tyrinėjimai, kalbinės literatūros leidimas, aukštųjų mokyklų darbas ir kiti klausimai.

Laiškas redakcijai. — „Tiesa“, 1961, kovo 4.

Dėl J. Balčikonio vardu, be kalbininko sutikimo, spausdinamo „Dabartinės lietuvių kalbos žodyno“ JAV.

Ne kokie, matyti, ponų reikalai. — „Tiesa“, 1961, gegužės 27.

Dėl J. Balčikonio vardu, be kalbininko sutikimo, spausdinamo žodyno JAV. Laiško „Tiesos“ redakcijai faksimilė.

APIE VIETOVARDŽIUS

Dėl vietų vardų keitimo. — „Lietuva“, 1927, rugsėjo 22, Nr. 213.

Pasisakoma prieš nereikalingą Lietuvos vietovardžių keitimą.

Saugokim vietų vardus. — „Lietuva“, 1927, lapkričio 15, Nr. 258; lapkričio 16, Nr. 259.

Dėl Sidabravo vardo keitimo. — „Lietuvos aidas“, 1936, birželio 4, Nr. 254.

„Bėkim, dangus griūva“. — „Vilniaus balsas“, 1940, kovo 20, Nr. 66.

Dėl sąvokų „Vilniaus kraštas“ ir „Rytų Lietuva“ vartojimo.

Žiūrėk esmės, o ne tuščios formos. — „XX amžius“, 1940, balandžio 1, Nr. 72.

Taip pat.

Pavardžių ir vietovardžių atlietuvinimo komisijos protokolų knygos. 1936–1940 m. 185 l., rankr. (V. R. M-ja).

Rankraštis laikomas Lietuvių kalbos ir literatūros institute. Knyga pradeda 1936 m. kovo 31 d. protokolu Nr. 75. Šios komisijos pirmininku buvo J. Balčikonis. Rankraštis reikšmingas, tiriant Lietuvos vietovardžius.

Mažmožis kalbos mokslui. [Ne Naugardukas, bet Naugardas]. — „Tarybinis mokytojas“, 1955, gruodžio 8.

Iš kur kilęs Vilniaus vardas? — „Tarybinis mokytojas“, 1956, rugpiūčio 9. „Alšėnai“. (Kalbos klausimai). — „Tiesa“, 1957, kovo 14.

Названия литовских населенных пунктов, образованные от названий рек и озер. — „Lingua Posnaniensis“, t. 7, 1959, p. 240–252. — Reziümė vokiečių kalba.

Rinkime vietovardžius. — „Geografinis metraštis“, t. 3, 1960, p. 437–439; „Literatūra ir menas“, 1960, liepos 2; „Tarybinis mokytojas“, 1960, liepos 3. — Parašai: J. Balčikonis [ir kt.].

Lietuvos TSR upių ir ežerų vardynas. [Kn. „Lietuvos TSR upių ir ežerų vardynas“ (V., 1963), rec.]. — „Kalbotyra“, 1964, t. 10, p. 281–283.

PAVARDŽIŲ KLAUSEMU

Suslavintos pavardės ir jų keitimas. — „Lietuvos aidas“, 1933, spalio 4, Nr. 224. „J. Balčikonis plačiai išsitaria...“ [„Lietuvos aide“, 1933, spalio 4, Nr. 224 išspausdinto straipsnio santrauka]. — „Gimtoji kalba“, 1933, Nr. 8–9, p. 109.

Nustokime niekinti save! Dėl pavardžių sulietuvinimo. — „Lietuvos aidas“, 1933, lapkričio 11, Nr. 256.

Pavardės ir pravardės. — „Lietuvos aidas“, 1933, gruodžio 6, Nr. 277.

Polemika su J. Aleksandriškiu. Liečiamas pavardžių kilmės klausimas.

Pavardės. — „Gimtoji kalba“, 1933, Nr. 11–12, p. 148.

Informacija apie J. Balčikonio polemiką su J. Aleksandriškiu.

Pavardžių atlietuvinimo priešininkai. — „Rytas“, 1933, gruodžio 23, Nr. 292.

Redakcijos pastaba, kad straipsnis diskusinis.

Kalbos kasyklos. — „Tiesa“, 1945, rugsėjo 6.

Apie lietuviškų pavardžių rinkimą žodynui.

Gerbkime rašytojų atminimą. [Dėl poetės S. Nėries slapyvardžio rašybos]. — „Tarybinis mokytojas“, 1956, kovo 8.

A. Venclova išspausdino poleminį straipsnį „Kaip rašyti Salomėja Nėris ar Salomėja Neris“ („Tiesa“, 1956, kovo 20).

Iš kur atsirado pavardės? — „Valstiečių laikraštis“, 1959, lapkričio 18.

VERSTI IR REDAGUOTI KALBININKŲ DARBAI

Jablonskis J. Raštai. Red. J. Balčikonio. T. 1–5. K., 1932–1936.

T. 1. Visuomenės straipsniai. [J. Balčikonis. „Prakalba“ ir „Trumpas gyvenimo aprašymas“, p. VII–XXVIII]. 1933. XXXII, 320 p. su iliustr. (Švietimo m-jos leid. Nr. 344).

T. 2. Švietimo reikalai. [J. Balčikonis. „Prakalba“, p. VII–VIII]. 1933. XII, 428 p. (Švietimo m-jos leid. Nr. 377).

T. 3. Rašybos dalykai. [J. Balčikonis. „Prakalba“, p. VII–VIII]. 1934. X, 211 p. (Švietimo m-jos leid. Nr. 378).

T. 4. Kalbos dalykai. [J. Balčikonis. „Prakalba“, p. VII–VIII]. 1935. X, 348 p. su iliustr. (Švietimo m-jos leid. Nr. 448).

T. 5. Kalbos dalykai. [J. Balčikonis. „Prakalba“, p. VII–VIII]. 1936. X, 280 p. su iliustr. (Švietimo m-jos leid. Nr. 466).

Gale išspausdintos suvestinės visų tomų rodyklės: Jablonskio raštuose minimi vardai, p. 249–258. — Jablonskio taisyklių kalbos klaidų sąrašas, p. 259–280.

Recenzijos:

Jablonskio raštai I ir II tomai. — „Kultūra“, 1933, Nr. 11–12, p. 575. — Parašas: A.V. Mikeliūnas J. Jablonskio raštai. — „Tautos mokykla“, 1933, Nr. 11, p. 206–207.

Salys A. Jablonskio raštai. Tomas III. — „Židinys“, 1936, Nr. 1, p. 122–124.

Žengė J. Jablonskio raštai. Tomai I–V. — „Literatūros naujienos“, 1936, Nr. 16–17, spalio 15–lapkričio 1. — Parašas: J. Žg.

Петерсон М. Н. Очерк литовского языка. [Отв. ред. И. Ф. Бальчконис]. М., 1955. 160 с. (Акад. наук СССР. Ин-т языкознания).

Pirmoji lietuvių kalbos gramatika. 1653 metai. [D. Kleino „Grammatica Litvanica et Compendium Litvanico-Germanicum“ fotograf. tekstai ir lietuviški vertimai]. Vyr. red. J. Balčikonis, B. Larinas ir J. Kruopas. V., Valst. polit. ir moksl. lit. I-kla, 1957. 656 p. (Lietuvos TSR Mokslų akad. Lietuvių kalbos ir literatūros instas).

Otremskis J. Lietuvių kalbos gramatika. T. 3. Morfologija. Autorizuotas J. Balčikonio vertimas. 1958. 590 p., maš. inr.

Otremskis J. Lietuvių kalbos gramatika. T. 1. Įžanga. Fonetika. Autorizuotas J. Balčikonio vertimas. 1960. 650 p., maš. inr.

APIE KALBININKUS IR JŲ DARBUS

A.a. prof. kun. K. Jaunius. — „Lietuvos ūkininkas“, 1908, Nr. 11, p. 145–146. — Parašas: J. B-nis.

J. Murka. Lietuvių kalbos vadovėlis. Baigiamoji dalis. [Petrapilis, 1917. Rec.] — „Lietuvių balsas“, 1918, sausio 18, Nr. 4.

Jablonskis ir mūsų šių dienų kalba. — „Lietuvos mokykla“, 1920, kn. 2, p. 266–268.

[Penkiolika J. Balčikonio laiškų J. Jablonskiui]. Panevėžys, 1919–1924 m. 23 p., rankr. – LKLI, F 52–183.

Liečiami J. Balčikonio vertimai, K. Būgos ruošiamas lietuvių kalbos žodynas, darbas Lietuvos universitete ir kiti klausimai.

[Šeši J. Balčikonio laiškai K. Būgai]. Panevėžys, 1922–1923 m. 7 p., rankr. – Vilniaus Valst. un-to biblioteka, D 796.

Daugiausia liečiamas lietuvių kalbos žodynas.

K. Būga. – „Rytas“, 1924, gruodžio 4, Nr. 275.

Pranešimas apie Būgos žodyną, 1926, spalio 2. 3 p., rankr. – LKLI, F 1–2218.

Rašyta lietuvių kalbos žodyno leidimo komisijai. Apie žodyną ir kitus K. Būgos rankraščius.

Pr. Meškauskas. Lietuvių rašomosios kalbos vadovėlis. I dalis. 62 p. 1926 m. [Rec.] – „Lietuva“, 1927, kovo 30, Nr. 72.

Dviejų faktų atitaisymas. – „Švietimo darbas“, 1927, Nr. 11, p. 1295.

Dėl netikslumų A. Seno straipsnyje „Bemerkungen zu einem Wörterbuch der litauischen Schriftsprache“ („Tauta ir žodis“, kn. 4). Nurodyti netikslumai liečia J. Jablonskį.

Jauniaus mokslo darbai. – „Švietimo darbas“, 1928, Nr. 3, p. 231–240.

Referatas skaitytas 1928 m. Kauno universitete, minint K. Jauniaus 20-ties metų mirties sukaktį.

Jablonskio nuopelnai. – „Vairas“, 1930, Nr. 4, p. 3–7.

Kuo mums brangus Jablonskis. – „Šviesos keliai“, 1931, Nr. 2, p. 87–90.

Trumpas [J. Jablonskio] gyvenimo aprašymas. – Kn.: Jablonskis J. Raštai. T 1. K., 1932, p. XI–XXVIII. – Parašas: J. B.

Būgos reikšmė mūsų kalbos mokslui. – „Zarasų kraštas“, 1934, gruodžio 1, Nr. 48.

J. Šlapelio nuopelnai mūsų kalbai. – „Gimtoji kalba“, 1941, Nr. 1–3, p. 2–4.

D-ras J. Šlapelis ir jo žodynai. – „Vilniaus balsas“, 1941, balandžio 8.

Rusų mokslininkų įnašas į lietuvių kalbos mokslą. – „Tiesa“, 1951, liepos 26.

Įnašas į lietuvių kalbos mokslą. [Apie rusų kalbininkų įnašą į lietuvių kalbos tyrinėjimą]. – „Šviesa“, 1951, Nr. 4, p. 121–123.

Rusų mokslininkų įnašas į lietuvių kalbos mokslą. – „Lietuvos TSR Mokslų akademijos žinynas“, t. 9, 1952, p. 105–110. – Lygiagr. tekstas rusų k.

Вклад русских ученых в литовское языкознание. – „Вестник Академии наук Литовской ССР“, т. 9, 1952, с. 111–116. – Текст параллельно на литовском языке.

Liečiami F. Fortunatovo, G. Uljanovo, A. Šachmatovo, A. Potebnios, J. Bodueno-de-Kurtenė veikalai.

Atsiminimai apie Būgą. 1954, gruodžio 2. 20 p., rankr.; 7 p., mašindr. – LKLI, F 7–37.

Atsiminimai skaityti Lietuvos TSR Mokslų akad. konferencijoje, skirtoje K. Būgos sukakčiai paminėti. Rankraščio ir mašindr. tekstas identiškas.

Keletas atsiminimų apie Jablonskį. 1955, kovo 4. 49 p., rankr.; 19 p., mašindr. – LKLI, F 52–174.

Skaityta Lietuvos TSR Mokslų akad. Lietuvių kalbos ir literatūros in-to suruoštoje konferencijoje 1960 m. gruodžio 24 d., skirtoje J. Jablonskio gimimo šimtosioms metinėms. Rankraščio ir mašindr. tekstas identiškas.

Surastas kalbos mokslo dokumentas. [K. Daukšos „Kalbamokslė Ležuv'o Lietuviško“. Rankraštis]. — „Tiesa“, 1955, balandžio 16.

J. Otremskio lietuvių kalbos gramatika. [J. Otrębski. Gramatyka języka litewskiego. T. 3. Nauka o formach. Warszawa, 1956. Rec.]. — „Literatūra ir menas“, 1956, spalio 27.

Otremskio Gramatikos naujas tomas [III]. 8 p., rankr.

Turi J. Kardelytė (leidėja „Mintis“).

Atsiminimai apie K. Būgą. — „Literatūra ir kalba“, t. 1, 1956, p. 75–80.

Keletas atsiminimų apie J. Jablonskį. — „Literatūra ir kalba“, t. 1, 1956, p. 19–31.

Aukščiau nurodyti J. Balčikonio atsiminimų apie K. Būgą ir J. Jablonskį rankraščiai iš esmės nesiskiria nuo spausdintų tekstų.

Lenkų mokslininko lituanistikos darbai. [Apie lingvistą prof. J. Safarevičių]. — „Tiesa“, 1957, sausio 31.

Mirė prof. Frenkelis. [Vokiečių mokslininko lituanisto atminimui. 1881. X. 6–1957. X. 21] — „Tiesa“, 1957, spalio 24.

Jan Otrębski. Gramatyka języka litewskiego. III. Nauka o formach... Varsovie, 1956. [Rec.]. — „Lingua Posnaniensis“, t. 6, 1957, p. 168–171. — Prancūzų kalba.

Akademikas Fortunatovas. [Rusų kalbininko F. F. Fortunatovo gimimo 110-osioms metinėms. 1848. I. 14 – 1914. X. 3]. — „Tarybinis mokytojas“, 1958, sausio 16.

J. Otremskio gramatikos naujas tomas. [J. Otrębski. Gramatyka języka litewskiego. T. 1. Warszawa, 1958. Rec.]. — „Tarybinis mokytojas“, 1958, rugpjūčio 7.

Iš atsiminimų apie J. Jablonskį. — „Naujos knygos“, 1960, Nr. 6, p. 55–56.

Atsiminimai apie J. Jablonskį. — „Kalbotyra“, t. 5, 1962, p. 59–63.

Prof. M. Petersonas. — „Lietuvių kalbotyros klausimai“, t. 6, 1963, p. 335–336.

Žymus kalbininkas [prof. J. Otremskis]. — „Tiesa“, 1964, gruodžio 8.

Širvydas ar Sirvydas? — „Kalbotyra“, t. 11, 1965, p. 143–144.

Naujas lietuvių kalbos gramatikos tomas. [J. Otrębski. Gramatyka języka litewskiego. T. 2. Nauka o budowie wyrazów. Warszawa, 1965. Rec.]. — „Tiesa“, 1965, gegužės 20.

LIETUVIŲ KALBOS PAMINKLAI

1598 metų Merkelio Petkevičiaus katekizmas. 2-asis leidimas (fotografuotinis). K., Švietimo m-jos Knygų leidimo kom-jos leid., 1939. XVI, 511 p. 1000 egz.

Spaudai paruošė, įžanginį straipsnį „Žodis antrajam leidimui“ (p. III–VI) parašė ir „Prakalbą“ bei knygos įvadinę pastabas iš lenkų kalbos išvertė J. Balčikonis.

Recenzijos:

Liberis A. — „Naujoji romuva“, 1939, lapkričio 5, Nr. 44, p. 796.

Der polnische Katechismus des Ledezma und die littauischen Katechismen des Dausza und des Anonymus vom Jahre 1605. [E. Zitigo (Sittig) 1929 m. Getingene išleistas kn. rec.]. — „Švietimo darbas“, 1929, Nr. 12, p. 1195–1196.

Reikšmingos sukaktuvės – Daukšos „Postilės“ prakalba. – „Mokslo dienos“, 1939, Nr. 3, p. 130–133.

Pastabos ir M. Daukšos „Postilės“ (1599) „Prakalbos į malonų skaitytoją“ vertimas į lietuvių kalbą.

Didelė dovana lietuvių kalbos mokslui. [Biblia Litewska Chylińskiego. Nowy Testament. T. 2. Poznań, 1958. Rec.] – „Tarybinis mokytojas“, 1958, spalio 19. **1680** metų katekizmas. – „Kalbotyra“, t. 3, 1961, p. 239–242.

Apie Britų muziejuje laikomą vienintelį išlikusį lietuviškąjį kalvinų katekizmą.

Otremskio lietuviški tekstai. [Teksty litewskie. I. Teksty dawne. Opracował Jan Otrębski. Warszawa, 1957. Rec.] – „Literatūra ir menas“, 1957, balandžio 13.

RAŠYTOJŲ REDAGAVIMAS. GROŽINĖS LITERATŪROS KALBOS KLAUSIMAI

Valančius M. Raštai. Redagavo ir žodynėlį pridėjo J. Balčikonis. K., 1931. VIII, 487 p.

Turinys: J. Balčikonis. Redakatoriaus prakalba, p. III–VI. – Vaikų knygelė. – Paugusių žmonių knygelė. – Palangos Juzė. – Antano tretininko pasakojimas, p. 1–462. – Žodynėlis, p. 463–487.

Recenzijos:

Barzdukas S. Dėl auštesniosios mokyklos skaitinių kalbos. – „Gimtoji kalba“, 1935, Nr. 7, p. 102–106.

Liečiami J. Balčikonio redaguoti M. Valančiaus „Raštai“.

Humanitarinių mokslų fakultetui. (Atviras laiškas). – „Lietuva“, 1926, gruodžio 9, Nr. 278.

Apie F. Kiršos išverstos J. Kraševskio „Vitolio raudos“ kalbą.

Nesveika humanitarinių mokslų fakulteto pakraipa. – „Lietuva“, 1926, gruodžio 31, Nr. 294.

Kritikuojama F. Kiršos išverstos „Vitolio raudos“ ir P. Vaičiūno išversto B. Chlebovskio veikalas „Lenkų literatūra. 1795–1905“ (K., 1926) kalba.

Atsakymas doc. J. Tumui. – „Lietuva“, 1927, sausio 20, Nr. 15.

Liečiamas „Vitolio raudos“ vertimas. J. Tumui prikišamas nepakankamas lietuvių kalbos mokėjimas.

Diskusijose dėl F. Kiršos verstos „Vitolio raudos“ dalyvavo ir J. Jablonskis. Žr. jo straipsnį „Vienu nepaprastu kalbos ir mokyklos reikalu“ („Lietuva“, 1927, sausio 15, Nr. 11). J. Jablonskis lietė J. Balčikonį ir jo pozicijas diskutuojamu klausimu.

Georg Sand. Baisusis milžinas. Moksleivių vertimas... Kaunas, 1927 m. [Rec.] – „Lietuva“, 1927, vasario 10, Nr. 33.

Kelios pastabos dėl V. Mykolaičio-Putino romano „Altorių šešėly“ kalbos. – „Gimtoji kalba“, 1935, Nr. 3, p. 45–46.

Straipsnio pabaigoje (p. 47–48) Pr. Skardžiaus „Priedėlis prie J. Balčikonio pastabų“.

Keistas kalbos gynimas. – „Vairas“, 1935, Nr. 12, p. 468–474.

Polemika su E. Viskanta dėl J. Balčikonio pastabų apie V. Mykolaičio-Putino romano „Altorių šešėly“ kalbą.

Keistas kalbos gynimas. – „Gimtoji kalba“, 1935, Nr. 10, p. 180–183. – Pateikė Pr. Skardžius.

Sutrumpintas J. Balčikonio straipsnis, išspausdintas „Vaire“ (1935, Nr. 12).

B. Prūsas. Faraonas. Keturi tomai... Kaunas, 1933–1934 m. [Rec.]. – „Gimtoji kalba“, 1935, Nr. 9, p. 153–156.

Apie vertimo kalbą.

Dėl literatūros premijų. – „Lietuvoš aidas“, 1937, lapkričio 12, Nr. 516.

Apie L. Dovydeno romano „Broliai Domeikos“ kalbos klaidas.

Dėl literatūros premijų. – „Gimtoji kalba“, 1937, Nr. 10, p. 169–170. – Parašas: Pr. Skardžius.

„Lietuvos aide“ (1937. Nr. 516) išspausdinto straipsnio santrauka.

Žemaitės kalba. – „Tiesa“, 1945, birželio 12.

Naujas darbas lietuvių kalbos mokslui. [H. Otrębska i J. Otrębski. Teksty litewskie. 2. Teksty współczesne. Warszawa, 1959. Rec.]. – „Literatūra ir menas“, 1960, sausio 16.

R. Mikšytė išspausdino polemijnį straipsnį „Dėl A. Baranausko „Anykščių šilelio“ antrosios eilutės aiškinimo“ („Literatūra ir kalba“, t. 6, 1962, p. 488–489).

Šis tas dėl [J. Baltušio] „Parđuotų vasarų“ kalbos. 1958 m. 8 p., mašinr.

Išspausdinta nebuvo. Turi J. Kardelytė (leidykla „Mintis“) ir J. Palionis (VVU)

KALBOS PRAKTIKOS, MOKYMO, DIALEKTOLOGINĖS MEDŽIAGOS RINKIMO IR KITI KLAUSIMAI

Lietuvių kalbos mokymas vidurinėse mokyklose. – „Viltis“, 1912, rugpiūčio 17(30), Nr. 97.

Apie lietuvių kalbos mokymą to meto Lietuvos mokyklose, gimtosios kalbos mokymo sunkumus, programas ir kt.

Del Terminologijos Komisijos darbo. – „Lietuva“, 1925, kovo 10, Nr. 55.

Pasisakoma prieš nereikalingą lietuviškų terminų kalimą ten, kur gali būti vartojami įprasti tarptautiniai žodžiai.

Lietuvių kalba mūsų universitete. – „Lietuva“, 1927, kovo 3, Nr. 50; kovo 29, Nr. 71; balandžio 5, Nr. 77.

Jakštas A. Kalbos Draugijos susirinkimas. – „Lietuvis“, 1927, balandžio 9, Nr. 79.

1927 m. balandžio 6 d. įvykusiame Kalbos draugijos susirinkime kalbėjo J. Balčikonis. Jis lietuvių rašybos klausimus: 1) kaip rašyti: taip ar teip, 2) lūštu ar lūžtu. Straipsnyje išdėstyti J. Balčikonio samprotavimai.

Atitaisymas – „Lietuvis“, 1927, balandžio 13, Nr. 82.

Kalbinės pastabos dėl netikslumų A. Jakšto straipsnyje „Kalbos draugijos susirinkimas“.

Ponui Švietimo Ministeriui. Atviras laiškas. – „Lietuvis“, 1927, lapkričio 2, Nr. 245. – Parašai: J. Balčikonis, Z. Kuzmickis, S. Čiurlionienė [ir kt.].

Apie kalbos netikslumus teatro spektakliuose.

Laikraščio gerinimas ir kalba. – „Lietuvis“, 1928, sausio 19, Nr. 15.

Kalba ir rašyba. – „Lietuva“, 1927, gruodžio 29, Nr. 293.

Negreit. – „Lietuva“, 1927, gruodžio 14, Nr. 282.

Kritikuojami Kauno universiteto profesoriai ir jų leidiniai („Tauta ir žodis“) už silpną lietuvių kalbos mokėjimą.

Eilinis profesorių uždavinys. — „Lietuva“, 1927, gruodžio 21, Nr. 288.

Liečiamas tautosakos rinkimas ir leidimas, rašytojų raštų kalba, universiteto įtaka mokykloms, kritikuojama universiteto leidinių kalba. Šiam straipsniui B. Bruoga išspausdino atsakymą („Lietuva“, 1927, gruodžio 27, Nr. 290).

Mokykla smunka. — „Lietuva“, 1927, gruodžio 22, Nr. 289.

Dėl svetimų kalbų mokymo Lietuvos mokyklose.

Ko trūksta susiprasti? — „Lietuva“, 1928, sausio 7, Nr. 5.

Diskusija su B. Bruoga įvairiais lietuvių kultūros klausimais, nagrinėjamas ir kritikuojamas leidinys „Humanitarinių mokslų fakulteto raštai“ t. 2.

Rašomieji darbai. — „Švietimo darbas“, 1928, Nr. 9, p. 1196–1209.

Mokyklinių rašinių metodikos klausimai.

„**Bažnyčios** vyriausybė“ ir „**taipgi**“. — „Rytas“, 1929, balandžio 13, Nr. 83.

Dėl naujosios karininko reikšmės. — „Gimtoji kalba“, 1935, Nr. 6, p. 86–87.

Straipsnio pabaigoje (p. 87–89) redakcijos prieraišas, pasirašytas kriptonomu P.S. (Skardžiaus). Jame polemizuojama su J. Balčikoniu.

Siela ar vėlė? — „Gimtoji kalba“, 1935, Nr. 7, p. 107–108.

Lietuvių kalbos mokslas ir mokytojai. — „Gimtoji kalba“, 1935, Nr. 8, p. 113–114.

Kaip kirčiuoti žodį procentas? — „Tautos mokykla“, 1938, Nr. 6, p. 152.

Kaip kirčiuoti žodį procentas? — „Gimtoji kalba“, 1938, Nr. 5, p. 77.

Straipsnio, išspausdinto „Tautos mokykloje“ (1938, Nr. 6) apžvalga.

Moterų diena. (Mums rašo). — „Tiesa“, 1949, kovo 11.

Dėl žodžio „moteris“ kirčiavimo.

Būdvardžiai su priesaga -inis ir jų kirčiavimas. — „Tarybinė mokykla“, 1951, Nr. 10, p. 35–37.

Lietuvių kalbos atlaso medžiagos rinkimo programa. V., Valst. polit. ir moksl. lit. 1-kla, 1951. 111 p. (Lietuvos TSR Mokslų akad. Lietuvių kalbos ir literatūros intas). — Pratarinėje, p. 4, sudaryt.: J. Balčikonis [ir kt.].

Dėl dviejų kalbos klaidų. — „Tarybinis mokytojas“, 1956, sausio 26.

Apie naudininko su padalyviu ir bendratimi vartojimą.

J. Palionis išspausdino polemikinį straipsnį „Dar kartą dėl „naudininko su bendratimi“ konstrukcijos“ („Literatūra ir menas“, 1956, kovo 24).

Kada gi vartojamas tikslo naudininkas su bendratimi. — „Literatūra ir menas“, 1956, balandžio 14.

„**Kas** nori pasisakyti“. (Kalbos klausimais). — „Literatūra ir menas“, 1956, gegužės 5.

Ne vietoj žodis „žinios“. (Kalbos klausimais). — „Literatūra ir menas“, 1956, rugpiūčio 4.

О происхождении литовского глагола *veizdėti*. — „Lingua Posnaniensis“, t. 5, 1955, p. 72–73.

„**Prašau** žodžio!“ — „Tarybinis mokytojas“, 1956, lapkričio 1.

R. Mironas išspausdino polemikinį straipsnį „Prašau žodžio!“ apgynimui“. („Tarybinis mokytojas“, 1956, lapkričio 22).

Lietuvių kalbos atlaso medžiagos rinkimo programa. 2-asis leid. V., Valst. polit. ir moksl. lit. I-kl., 1956. 120 p. (Lietuvos TSR Mokslų akad. Lietuvių kalbos ir literatūros in-tas). – Pratarinėje, p. 4, sudaryt.: J. Balčikonis [ir kt.].

Aprašykime gimtąją tarmę [Kreipimasis]. – „Komjaunimo tiesa“, 1957, sausio 30; „Tarybinė mokykla“, 1957, Nr. 3, p. 40; „Tarybinis mokytojas“, 1957, sausio 24. – Parašai: J. Balčikonis [ir kt.].

Dėl „vistiek“. – „Tarybinis mokytojas“, 1957, kovo 14.

Rimti vieno leidinio kalbos trūkumai. [J. Jurginio ir V. Mikučiano kn. „Vilnius – Tarybų Lietuvos sostinė“ (V., 1957), rec.]. – „Tiesa“, 1957, lapkričio 28. „Saulutės“ kalba. [A. Čiplio ir S. Pupeikio kn. „Saulutė. Elementorius prad. m-kloms“ (13-asis leid. K., 1957), rec.]. – „Tarybinis mokytojas“, 1957, gruodžio 5.

Balčikonis J. ir Kriščiūnas J. Reikia gerinti spaudos kalbą. V., [1957]. 7 p. – Išsp. rotatorium.

Savaiminis naudininkas ne vietoj. 1958 m., vasario 27. 1 p., mašnr.

Turi J. Kardelytė (leidykla „Mintis“).

Apie pusdalyvio ir padalyvio vartojimą. – Kn.: Rakstu krājums. Veltījums akadēmīķim profesoram dr. Jānim Endzelīnam viņa 85 dzīves un 65 darba gadu atcerei. Rīgā, 1959, p. 45–46.

Bičių terminologija. – „Mūsų sodai“, 1960, Nr. 5, p. 22.

Kalbos dalykai reikalauja didesnio tikslumo. 1958 m. 12 p., mašnr.

Turi J. Palionis (VVU).

Atsakymas į J. Kruopo, K. Ulvydo ir J. Žiugždos str. „Dėl kai kurių literatūrinės kalbos taisymsų“ („Tiesa“, 1958, sausio 14) ir A. Churgino bei J. Kabelkos str. „Apdairiau spęskime kalbos taisymsų“ („Tiesa“, 1958, vasario 2).

J. BALČIKONIO VADOVAUTOS KANDIDATINĖS DISERTACIJOS

Budzinskis J. Rašiniai septynmetėje mokykloje. Ped. mokslų kand. laipsnio dis. V., 1952. 343 p.

VVU, sign. 47.

Palionis J. Lietuvių literatūrinės kalbos normalizacija XIX a. pabaigoje (1880–1901). Filol. mokslų kand. dis. V., 1952. 419 p.

VVU, sign. 58.

Urbutis V. Lietuvių kalbos leksikos homonimų susidarymo būdai. Filol. mokslų kand. laipsnio dis. V., 1955. 251 p. (Vilniaus Valst. V. Kapsuko v. un-tas. Istorijos-filol. fak-tas. Lietuvių kalbos katedrā).

VVU, sign. 123.

Grimaveckis V. Šiaurės vakarų dūnininkų tarmių fonetinės ypatybės ir jų raida. Filol. mokslų kand. dis. V., 1956. 392 p. (Vilniaus Valst. V. Kapsuko v. un-tas. Istorijos-filol. fak-tas).

VVU, sign. 126.

Laigonaitė A. Vietininkai dabartinėje lietuvių kalboje. Filol. mokslų kand. laipsnio dis. V., 1956. 156 p. (Vilniaus Valst. V. Kapsuko v. un-tas. Lietuvių kalbos katedra).

VVU, sign. 125.

Kardelytė J. Linkmenų tarmė. Filol. mokslų kand. laipsnio dis. V., 1961. 382 p.; 1 žemėl. lap. (Vilniaus Valst. V. Kapsuko v. un-tas. Lietuvių kalbos katedra).

VVU, sign. 295.

Morkūnas K. Rytų aukštaičių pietinė tarmė. Filol. mokslų kand. laipsnio dis. V., 1961. XII, 407 p. su žemėl. (Lietuvos TSR Mokslų akad. Lietuvių kalbos ir literatūros in-tas).

VVU, sign. 322.

Jonaitytė A. Šakynos tarmė. Filol. mokslų kand. laipsnio dis. V., 1962. 509 p. (Lietuvos TSR Mokslų akad. Lietuvių kalbos ir literatūros in-tas).

VVU, sign. 360.

Labutis V. Dabartinės lietuvių kalbos dalelytės. Filol. mokslų kand. dis. V., 1965. 350 p. (Lietuvos TSR Mokslų akad. Lietuvių kalbos ir literatūros in-tas).

VVU, sign. 551.

FILOLOGIJOS MOKSLŲ KANDIDATINIŲ DISERTACIJŲ RECENZIJOS¹

Jono Kruopo filologijos mokslų kandidato laipsnio disertacijos „M. Petkevičiaus raštų leksika“ recenzija. 1952. VI. 26. 13 p., mašindr.

[Atsiliepiamas apie **V. Kostelnickio** disertaciją „Rusų lietuvių kalbiniai santykiai pagal lietuvių kalbos žodyninę medžiagą“]. 1954 m.

Отзыв о диссертации старшего преподавателя **А. И. Тыминского** на тему „Применение параллельных сопоставлений при обучении русскому языку в литовской школе“. 1955 г. 9 с., машиноп.

Atsiliepiamas dėl **Z. Zinkevičiaus** filologijos mokslų kandidato laipsnio disertacijos „Lietuvių kalbos įvardžiuotinių būdvardžių istorijos bruožai“. 1956 m. 4 p., mašindr.

Отзыв о диссертации **Б. Толугене** „Словарь литовского языка Антанаса Юшки“ на присвоение степени кандидата филологических наук. 1955 г. 5 с., машиноп.

Отзыв для предоставления степени кандидата филологических наук тов. **Е. Гринавецкене** за диссертацию „Говор бассейна реки Митува“. 1956 г. 18 с., машиноп.

Atsiliepiamas dėl filologijos mokslų kandidato laipsnio suteikimo draugei **A. Vaicekienei** už disertaciją „Dabartinės lietuvių kalbos įvardžiuotinių būdvardžių vartojimas“. 1958 m., kovo mėn. 7 p., mašindr.

[Atsiliepiamas apie **J. Dumčiaus** disertaciją „Antikiniai tikriniai vardai lietuvių kalboje“]. 1958 m.

¹ Dalies recenzijų tekstai yra lietuvių ir rusų kalbomis, kitų pavyko surasti tik vertimus į rusų kalbą. Bibliografijoje registruojamas tik vienas atsiliepimo tekstas – lietuvių arba rusų kalba. Atsiliepimai apie disertacijas dėstomi jų gynimo chronologijos tvarka.

Atsiliepimų apie **V. Kostelnickio** ir **J. Dumčiaus** disertacijas nei Vilniaus universiteto archyve, nei pas disertantus nepavyko surasti – jų tekstų reikėtų ieškoti Aukščiausiosios atestacinės komisijos archyve Maskvoje.

Atsiliepimas dėl **Z. Dumašiūtės** disertacijos „Dabartinės lietuvių literatūrinės kalbos veiksmažodžio vientisinio esamojo laiko reikšmė ir vartojimas“. 1961 m., gruodžio 24. 9 p., rankr.

Отзыв о диссертации **Видугириса А. Ю.** „Зетельский говор литовского языка“. 1962 г., 5 мая. 7 с., машиноп.

Отзыв на кандидатскую диссертацию ст. преподавателя Вильнюсского государственного педагогического института **Б. И. Свечевичюса** „Простые гласные (монофтонги) современного литовского литературного языка“. 1964 г., 8 мая. 3 с., машиноп.

Atsiliepimas apie **K. Pakalkos** disertaciją „Pirmasis lietuvių kalbos žodynas. (Konstantino Širvydo „Dictionarium trium linguarum“) (1629)“. 1964 m., birželio 19. 6 p., mašnr.

Atsiliepimas apie **A. Piročkino** disertaciją „Sujungiamieji sakiniai dabartinėje lietuvių literatūrinėje kalboje“. 1965 m. vasario 10. 4 p., mašnr.

Atsiliepimas apie **A. Paulauskienės** disertaciją „Dabartinės lietuvių literatūrinės kalbos veiksmažodžių veikslai“. 1965 m., birželio mėn. 4 p., mašnr.

GROŽINĖS LITERATŪROS VERTIMAI

Andersenas H. K. Lakštingalė. Vertė J. B. – „Viltis“, 1912, kovo 23 (balandžio 5), Nr. 36.

Andersenas H. K. Rinktinės Andersenio pasakos. Mokinių vertimas. [Iž. str.: J. Balčikonis. „Andersenas, p. IV–X]. Voronežas, Kultūros ir švietimo sekcijos leid., Lietuvos Reikalų komisariato sp., 1918. 234 p.

Vertimus pataisė ir suredagavo J. Balčikonis.

Andersenas H. Rinktinės pasakos. Su paveikslais. 2-asis leid. [Iž. str.: J. Balčikonis. „Andersenas“, p. 5–13]. K., 1923. 409 p. su iliustr. (Švietimo m-jos Knygų leidimo komisijos leid.).

Recenzijos:

Andersenio pasakos... – „Rytas“, 1924, birželio 3, Nr. 124.

Andersenas H. K. Pasakos. [Iž. str.: J. Balčikonis. „H. K. Andersenas“, p. 3–8]. Iliustr. M. Berti. V., Valst. grož. lit. l-kla, 1957, 355 p. su iliustr. 25 000 egz.

Baluckis M. Aukso dievaičiai. Trijų veiksmyų komedija. Iš lenkų kalbos vertė J. B-nis. – „Viltis“, 1908, kovo 16(29); balandžio 30 (gegužės 13), Nr. 49; gegužės 2(15), Nr. 50; gegužės 4(17), Nr. 51; gegužės 7(20), Nr. 52; gegužės 14(27), Nr. 55; gegužės 16(29), Nr. 56; gegužės 30 (birželio 12), Nr. 62; birželio 6(19), Nr. 64; birželio 8(21), Nr. 65; birželio 15(28), Nr. 68; birželio 18 (liepos 1), Nr. 69; birželio 20 (liepos 3), Nr. 70; birželio 22 (liepos 5), Nr. 71.

Baluckis M. Aukso dievaičiai. („Grube ryby“). 3-jų v. komedija. V., 1908. 100 p. („Viltis“ išleidimas. Nr. 7).

Čechovas A. Tamsumas. Vertė J. B-nis. – „Lietuvos ūkininkas“, 1906, Nr. 57, p. 676–678.

Grimas V. K. ir **Grimas J.** Brolių Grimų pasakos. Su P. Grot-Johanno ir R. Leinveberio paveikslais. T. 1–2. K., 1925–1926.

T. 1. [Iš. str.: J. Balčikonis. „Broliai Grimmai“, p. 7–11]. 1925. 300 p. su iliustr.

T. 2. 1926. 342 p. su iliustr.

Recenzijos ir anotacijos:

Jablonskis J. Brolių Grimmų Pasakos su paveikslais. Tomas 1... Kaunas, 1925 metai. — Kn.: Jablonskis J. Raštai. T. 2. K., 1933, p. 347.

Recenzija rašyta Mokslų priemonių tikrinimo komisijai.

Brolių Grimmų pasakos... [1-ojo t. anotacija]. — „Lietuvos žinios“, 1925, kovo 28, Nr. 71.

Brolių Grimmų „Pasakos“ [1-ojo t. rec.]. — „Lietuvis“, 1926, Nr. 16, p. 15–16.

Kantvydis B. Brolių Grimmų pasakos su paveikslais. — „Lietuva“, 1925, balandžio 3, Nr. 76.

Būtėnas P. Ką mums, skaitytojams, duoda naujas prof. Balčikonio „Grimų pasakų“ vertimas. — „Rytas“, 1925, spalio 7, Nr. 220; spalio 8, Nr. 221; spalio 10, Nr. 223; spalio 13, Nr. 225; spalio 15, Nr. 227; spalio 17, Nr. 229; spalio 21, Nr. 232; spalio 23, Nr. 234; spalio 29, Nr. 239; spalio 31, Nr. 241; lapkričio 1, Nr. 242; lapkričio 7, Nr. 247 (nebaigta).

Brolių Grimmų Pasakos... [2-ojo t. anotacija]. — „Lietuvos žinios“, 1926, lapkričio 10, Nr. 259.

Brolių Grimmų pasakos. II tomas. [Anotacija]. — „Trimitas“, 1926, Nr. 45, p. 1415–1416.

Brolių Grimmų Pasakos... [2-ojo t. rec.]. — „Tiesos kelias“, 1927, Nr. 1, p. 62–63.

Būtėnas P. Dovana visiems. [2-ojo t. rec.]. — „Panevėžio balsas“, 1926, vasario 16, Nr. 7.

Korsakas K. Brolių Grimmų pasakos. [2-ojo t. rec.]. — „Kultūra“, 1927, Nr. 2, p. 119.

Grimas V. K. ir Grimas J. Brolių Grimmų pasakos. T. 1. 2-asis leid. [Iš. str.: J. Balčikonis. „Broliai Grimmai“, p. 5–9]. Iliustr. P. Grot-Johanno ir R. Leinveberio. K., Valstybės sp., 1927. 320 p. su iliustr.

Recenzijos:

Brolių Grimmų pasakos... — „Lietuvos žinios“, 1927, balandžio 11, Nr. 82.

Brolių Grimmų pasakos... — „Lietuva“, 1927, balandžio 14, Nr. 85. — Parašas: V.J. Jaktas A. — „Lietuvis“, 1927, balandžio 14, Nr. 83.

Grimas V. K. ir Grimas J. Brolių Grimmų pasakos. V., Valst. grož. lit. I-kla, 1949. 103 p. su iliustr. 10 000 egz.

Grimas V. K. ir Grimas J. Stebuklingas stalėlis, asilas ir lazda. Iliustr. J. Vilučio. V., Valst. grož. lit. I-kla, 1950. 17 p. su iliustr. 20 000 egz.

Grimas V. K. ir Grimas J. Pasakos. V., Valst. grož. lit. I-kla. 1954. 347 p. su iliustr. 30.000 egz.

Recenzijos:

Balašis P. Grimmų pasakos. — „Pergalė“, 1955, Nr. 2, p. 124.

Haufas V. Pasakos. Su 30 paveikslų. Mokinių vertimas. [Iš. str.: J. Balčikonis. „Haufas“, p. 4–5]. Berlynas, Švietimo m-ja, 1921. 219 p. su iliustr.

Mokinių versta tik dalis pasakų. Be to, J. Balčikonis visas pasakas suredagavo kalbiniu ir stilistiniu atžvilgiu.

Recenzijos:

Jablonskis J. — „Lietuva“, 1922, balandžio 20, Nr. 88. — Parašas: R. J. — Taip pat kn.: Jablonskis J. Raštai. T. 4. K., 1935, p. 281–282.

Haufas V. Pasakos. Su 30 paveikslų. 2-asis leid. [Iš. str.: J. Balčikonis. „Haufas“, p. 7–9]. K., Švietimo m-ja, 1925. 351 p. su iliustr.

Poleminiai straipsniai:

Sruoga B. Apie kalbininkus ir rašytojus. — „Lietuva“, 1927, sausio 17, Nr. 12.

Kritikuojamas V. Haufo pasakų vertimas.

Balčikonis J. Atsakymas [i V. Haufo pasakų kritiką] ponui Baliui Sruogai. — „Lietuva“, 1927, sausio 26, Nr. 20.

Balčikonis J. Keista nuomonė. — „Lietuvis“, 1927, balandžio 12, Nr. 81.

Prieštaraujama spaudoje pareikštai A. Giedriaus minčiai, esą, Haufo ir Grimų pasakos „daro neigiamos mūsų vaikų sielai įtakos“.

Giedrius A. Dėl J. Balčikonio pastabos. — „Lietuvis“, 1927, gegužės 5, Nr. 98.

Diskusija dėl Haufo ir Grimų pasakų leidimo.

Balčikonis J. Pono Giedriaus orientacija. — „Lietuvis“, 1927, gegužės 13, Nr. 105.

Poleminis straipsnis dėl Haufo ir Grimų pasakų auklėjamosios reikšmės.

Haufas V. Pasakos. V., Valst. grož. lit. I-kla, 1949. 127 p. su iliustr. 10 000 egz.

Haufas V. Pasakos. V., Valst. grož. lit. I-kla, 1956. 319 p. su iliustr. 30 000 egz.

Haufas V. Pasakos. Iliustr. G. Gosmano. V., Valst. grož. lit. I-kla, 1962. 388 p. su iliustr. 15 000 egz.

Mopasanas G. Pjéro. Iš prancūzų kalbos vertė J. B. — „Viltis“, 1913, birželio 7(20), Nr. 65.

Mopasanas G. Valteris Šnafsas. Iš prancūzų kalbos vertė J. B. — „Viltis“, 1913, spalio 16(29), Nr. 121.

Mopasanas G. Tikrieji karoliai. Iš prancūzų kalbos vertė J. B. — „Viltis“, 1913, spalio 18(31), Nr. 122.

Mopasanas G. Nelaisviai. Vertė J. B. — „Vairas“, 1914, Nr. 3, p. 13–16.

Paskutinis Vaidilas. (Iš nežinomo vokiečių poeto E.S.) Vertė J. B. — „Lietuvis“, 1926, Nr. 21, p. 12; Nr. 45, p. 14.

Eiliuotas kūrinys apie Rambyną. Tas pats kūrinys išspausdintas du kartus. Nr. 45-tajame kiek paredaguotas.

Perro Š. Perro pasakos. Mokinių vertimas. [Iž. str.: J. Balčikonis. „Perro“, p. 4–5]. K., 1923. 169 p. su iliustr. (Švietimo m-jos Knygų leidimo komisijos leid.)

J. Balčikonis mokinių vertimus ištaisė ir suvienodino.

Sviftas Dž. Kelionės į tolimas pasaulio šalis Lemuelio Guliverio, pradžioje chirurgo, o paskui kelių laivų kapitono. Iliustr. G. Marteno. V., Valst. grož. lit. I-kla, 1957. 300 p. su iliustr. (Nuotykių b-ka). 25 000 egz.

Suvestras E. Dėdė iš Amerikos. Iš prancūzų kalbos vertė J. B. — „Viltis“, 1913, balandžio 24 (gegužės 7), Nr. 46.

Tolstojus L. Nusidėjėlis gailisi. Vertė Juozas B-nis. — „Lietuvos ūkininkas“, 1906. Nr. 33, p. 439–440.

Tolstojus L. Mergytės išmintingesnės už senius. Vertė Juozas B-nis. — „Lietuvos ūkininkas“, 1906, Nr. 35, p. 454–455.

Iš grafo L. Tolstojaus. Grūdas kaip vištos kiaušinis. Vertė J. B-nis. — Kn.: Vilniaus kalendorius 1909 metams. V., 1908, p. 30–31.

Iš L. Tolstojaus: Metavoliujantysis nusidėjėlis (grieciškinkas).—Mergytės išmintingesnės už senius. — Du broliu ir auksas. — Grūdas kaip vištos kiaušinis. 33 p., rankr. — Parašas: J. K-tis.

Vilniaus Valstybinio universiteto rankraščių skyrius, sign. F 193. Rankraštis iš J. Tumo archyvo, buvęs Kauno universiteto bibliotekoje. L. Tolstojaus kūrinių vertimų rinkinėlis buvo nusiųstas „Lietuvos ūkininko“ redakcijai (yra kai kurių įrašų). Rankraščio pabaigoje adresas: Eriškių sodžius, Panevėžio pav. Ramygalos valsčius. Juozas Balčikonis.

Iš grafo L. Tolstojaus. Krikšto sunus. 24 p., rankr. — Parašas: J. K-tis.

Rankraštis laikomas Lietuvių kalbos ir literatūros institute (anksčiau Lietuvių mokslo draugijoje), sign. F 1-3114.

Tūkstantis ir viena naktis. Arabų pasakos. [Iž. str.: J. Balčikonis. „Tūkstantis ir viena naktis“, p. 5–6]. Iliustr. A. H. Bolton. V., Valst. grož. lit. I-kla, 1958. 224 p. su iliustr. 30 000 egz.

Tūkstantis ir viena naktis. Iliustr. I. Trnkos. V., „Vaga“, 1966, 303 p.

Uaidas O. Išmintybės mokytojas. Vertė J. B. – „Viltis“, 1912, kovo 23 (balandžio 5), Nr. 36.

Verne J. Kelionė aplink pasaulį per 80 dienų. [J. Balčikonis. „Prakalba“, p. I–II]. 12 teksto paveikslų ir viršelis piešti P. Kalpoko. Berlynas, M. Yčo leid., [1921]. 228 p. su iliustr.

Recenzijos:

Jules Verne. Kelionė... – „Knygos“, 1922, Nr. 2–3, skl. 176–177.

Vaižgantas. Apie J. Balčikonio vertimą „Kelionės aplink žemę“. – „Skaitymai“, kn. 3, 1921, p. 132–134.

Verne J. Aplink žemę per 80 dienų. Nepaprasta kelionė. 2-asis leid. [J. Balčikonis. „Prakalba“, p. 5–6]. K., „Spaudos fondas“, 1937. 317 p. (Jaunimo skaitymai. Nr. 6). 3000 egz.

Verne J. Aplink žemę per 80 dienų. K., Valst. grož. lit. I-kla, 1947. 271 p. su iliustr. 10 200 egz.

LITERATŪRA APIE J. BALČIKONĮ

Balčikonis Juozas. – Kn.: Latviešu konversācijas vārdnīca. Rīgā, 1927–1928, p. 1586–1587.

Balčikonis Juozas. – Kn.: Lietuviškoji enciklopedija. T. 2. K., 1934, skl. 809.

Byla dėl pasakų. – „Pradai ir žygiai“, 1927, Nr. 2, p. 198.

Endzelins J. Jozs Balčikonis. – Kn. Endzelins J. Ievads baltu filologijā. Rīgā, 1945, p. 26.

Senkus J. Prof. J. Balčikoniu 60 metų. – „Tiesa“, 1945, kovo 14.

Palionis J., Senkus J. ir **Ulvydas K.** Profesoriu 70 metų. – „Tiesa“, 1955, balandžio 1.

Паленис И., Сенкус И. и **Ульвидас К.** Профессору Бальчиконису 70 лет. – „Советская Литва“, 1955, 1 апреля.

Kruopas J., Ulvydas K. ir **Žiugžda J.** Dėl kai kurių literatūrinės kalbos taisyčių. – „Tiesa“, 1958, sausio 14.

Churginas A. ir **Kabelka J.** Apdairiau spręskime kalbos klausimus. – „Tiesa“, 1958, vasario 2.

J. Balčikoniu – 75 metai. – „Raudonoji vėliava“ (Šiauliai), 1960, kovo 27.

Ulvydas K. Garbinga kalbininko sukaktis. (J. Balčikonio gimimo 75-osioms metinėms). – „Tiesa“, 1960, balandžio 1.

Mes aplankėme visus Lietuvos TSR Mokslų akademijos akademikus. – „Švyturys“, 1961, Nr. 2, p. 10–12.

LTSR Aukščiausiosios Tarybos Prezidiumo Įsakas. Dėl profesoriaus J. Balčikonio apdovanojimo garbės raštu. – „Tiesa“, 1965, kovo 25; „Czerwony Sztandar“, 1965, 26 marca; „Советская Литва“, 1965, 25 марта.

Būda V. Kalbininkas, pedagogas. – „Literatūra ir menas“, 1965, kovo 27.

Geistaras J. J. Balčikoniu 80 metų. – „Pergalė“, 1965, Nr. 3, p. 186.

Grinaveckis V. ir **Senkus J.** Žymus kalbininkas ir pedagogas. – „Tarybinis mokytojas“, 1965, kovo 25.

„**Juozas Balczikonis** wkroczył w dziewiąte dziesięciolecie...“ [Trumpos biografijos žinios]. — „Czerwony Sztandar“, 1965, 26 marca.

Kruopas J. ir **Ulvydas K.** Įžymus lietuvių kalbininkas akad. J. Balčikonis. — „Kalbos kultūra“, 1965, Nr. 8, p. 3—8.

Palionis J. Gimtosios kalbos ugdymo ir tyrinėjimo baruose. Profesoriaus J. Balčikonio 80 metų proga. — „Tiesa“, 1965, kovo 25.

Palionis J. Įžymusis kalbininkas. — „Tarybinis studentas“, 1965, balandžio 1, Nr. 6.

Palionis J. Mūsų profesoriaus garbingas jubiliejus. — „Tarybinis studentas“, 1965, balandžio 1, Nr. 7—8.

Senkus J. Kalbininkas, pedagogas ir vertėjas. (J. Balčikonio 80-mečio sukakties proga). — „Vakarinės naujienos“, 1965, kovo 25.

Senkus J. Prof. J. Balčikonio ryšiai su kitais kalbininkais. — „Tarybinė mokykla“, 1965, Nr. 3, p. 3—4.

Сенкус И. Языковед, педагог, переводчик. К 80-летию со дня рождения Ю. Бальчикониса. — „Вечерные новости“, 1965, 25 марта.

Ulvydas K. Kalbininko jubiliejus. — „Tėvynės balsas“, 1965. Nr. 25, kovas.

Ulvydas K. Iš J. Balčikonio kalbos taisyimų. — „Kalbos kultūra“, 1965. Nr. 8, p. 8—13.

Zemzare D. Lietuvių zinātnieka jubileja. [Lietuvių mokslininko jubiliejus]. — „Literatūra un Māksla“ (Rīgā), 1965, 3. aprīlī.

„В девятый десяток вступил Юозас Бальчиконис...“ [Биографическая справка]. — „Советская Литва“, 1965, 25 марта.

Palionis J. Balčikonis Juozas. — Kn.: Mažoji lietuviškoji tarybinė enciklopedija. T. 1. V., 1966, p. 149—150.

Juozas Balčikonis. — Kn.: Literatūros ir meno metraštis, 1966. V., 1966, p. 47.
